

ლექცია 5.

ინტეგრირებული გაკვეთილის მომზადება

ინტეგრირებული მიდგომის დაგეგმვისთვის უპრიანია მომზადების შემდეგი ხერხი: სასწავლო პროცესის ეფექტურობის უმნიშვნელოვანესი პირობაა მეორე ენის პედაგოგსა და სხვა საგნის მასწავლებელს შორის მჭიდრო თანამშრომლობა.

სანამ ინტეგრირებული მეთოდის გამოყენებას დაიწყებდეს, მეორე ენის მასწავლებელმა უნდა იცოდეს, თუ რომელ ენას, სასწავლო მეთოდებსა და მასალას იყენებს სხვა საგნის მასწავლებელი. ამავდროულად, სხვა საგნის მასწავლებელმა უნდა იცოდეს, თუ რა ხერხებს იყენებს მეორე ენის პედაგოგი თავის გაკვეთილებზე. ამ ინფორმაციის მისაღებად მასწავლებლები ერთმანეთის გაკვეთილებს უნდა დაესწრონ და კლასში მუშაობის პროცესს დააკვირდნენ. ეს სწავლების შეთანხმებული პროცესის უზრუნველყოფისთვისაა აუცილებელი და გაკვეთილზე შესასრულებელი დავალებების გაგებაში დაეხმარება მოსწავლეებს.

ენისა და სხვა სასწავლო საგნის მასწავლებლებმა, ერთად მუშაობის დროს, უნდა დაადგინონ ენობრივი სირთულები და აუცილებელი უნარები, რომლებიც შესაბამისი საგნის მასალის ათვისებისთვის არის აუცილებელი. ჩამოვთვლით მოსწავლეებისთვის აუცილებელი უნარებიდან რამდენიმეს:

- სახელმძღვანელოს წაკითხვის უნარი;
- სავარჯიშობის რვეულში დავალების შესრულების უნარი;
- განცხადების წერის უნარი;
- ბიბლიოთეკაში კვლევითი მუშაობის უნარი;
- სხვადასხვა ტერმინის მნიშვნელობის გარკვევის უნარი;
- საკუთარი აზრის გამოთქმისა და და-საბუთების უნარი;
- მასმედიიდან ინფორმაციის მიღების უნარი;
- ურთიერთთანამშრომლობის პროცესში ცოდნის მიღების უნარი.

სასწავლო მასალის გაცნობა

პირველ რიგში, მასწავლებელმა უნდა დაადგინოს სირთულები, რომლებიც შესაძლოა შეექმნათ მოსწავლეებს ამა თუ იმ მასალის ათვისებისას. ასეთი სახის პრობლემები შეიძლება წარმოიშვას არა მხოლოდ იმი-ტომ, რომ სახელმძღვანელოები ან სხვა ტექსტების ლექსიკა ზედმეტად რთულია. ამ პრობლემათა წარმოქმნის მიზეზი შესაძლოა, ასევე, იმაზე იყოს დამოკიდებული, თუ რა უნარებია დავალების შესრულებისთვის აუცილებლად საჭირო, რომლებიც ასათვისებელ მასალასთან არის დაკავშირებული. მოსწავლეებს სხვა საგნისა და მეორე ენის ათვისებაში რომ დაეხმაროს, ლატვიური ენის მასწავლებელს შეუძლია სხვა საგნების სასწავლო მასალის გამოყენება (წიგნები, რუკები, პლაკატები და სხვა). ეს სასწავლო მასალა შესა-

ძლებელია განთავსდეს ლატვიური ენის საკლასო ოთახში, რათა საჭიროების შემთხვევაში მოსწავლეებს მათი გამოყენების შესაძლებლობა ჰქონდეთ.

საერთო თემის არჩევა

სხვადასხვა საგნის მასწავლებლებს შეუძლიათ ერთი კონკრეტული თემისადმი მიძღვნილი მრავალი გაკვეთილის შედგენა. ეს თემა შესაძლოა როგორც საგ-ნობრივი შინაარსის, ასევე ენის ათვისებისთვის იყოს გათვალისწინებული. მაგალითად, გარემოს დაცვის თემის განხილვა შეიძლება როგორც მეორე ენის გაკვეთილის მსვლელობისას, ასევე ბუნების გაკვეთილზეც.

გაკვეთილების მიზნების დასახვა

სასწავლო გეგმისა და პროგრამის შედგენის დროს მასწავლებელმა უნდა დაისახოს უმნიშვნელოვანესი მიზნები და სწორედ მათ მორგოს შესაბამისი მასალა, რათა გამოუსადეგარი წვრილმანებისა და დეტალების სწავლებას აარიდოს თავი, რამაც შესაძლოა ზედმეტად დატვირთოს მეორე ენის შესწავლით დაკავებული მოსწავლე.

ძირითადი (საკვანძო) სიტყვების დადგენა

ყველა მასწავლებელმა უნდა დაადგინოს თავისი საგნის სწავლების პროცესში ყველაზე ხშირად გამოსაყენებელი სიტყვების ჩამონათვალი და გააცნოს ეს ჩამონათვალი მოსწავლეებს. მეორე ენის მასწავლებელთან თანამშრომლობით უნდა უზრუნველვყოთ ამ სიტყვების სწორად გამოყენების უნარი. შესაძლოა, სასარგებლო იყოს ძირითადი სიტყვების მოსწავლეებისთვის წინასწარ გაცნობა. მასწავლებელს შეუძლია, გაკვეთილის განმავ-ლობაში განსაკუთრებული ყურადღება გაამახვილოს ახ-ალ სიტყვებზე, რომელთაც შეუძლიათ მოსწავლეების აზროვნება სწორი მიმართულებით წაიყვანონ, დაეხმარონ მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის პოვნაში და პასუხების მოძიებაში.

ახალი თემის ახსნისას მასწავლებელს შეუძლია მრავალფეროვანი ვიზუალური მასალის გამოყენება; მათზე შეიძლება ქალაქდზე ამოწერილი და ამოჭრილი, ლატვიურ ენაზე შესრულებული საჭირო ტერმინების მიკრობა. ეს დამატებითი ინფორმაცია გარკვეული პერი-ოდის განმავლობაში შეიძლება დარჩეს ვიზუალურ მა-სალაზე განთავსებული. როცა დარწმუნდებით, რომ მოს-წავლეებმა ახალი ტერმინები აითვისეს, მიკრობილი ფურცლების მოხსნა შეგიძლიათ. ასევე, მასწავლებელმა ხელოვნურად უნდა შექმნას სიტუაციები, რომლებშიც მას შეუძლია დარწმუნდეს, რომ მოსწავლეები ახალ ტერ-მინებს სრულად დაეუფლნენ.

შესაბამისი ტექსტური მასალების მოძიება

ლატვიური ენის მასწავლებელს შეუძლია თავისი გაკვეთილებისთვის შესაბამისი ტექსტები სხვა სასწავლო საგნების სახელმძღვანელოებიდან მოიძიოს, რომლებშიც ენის სტრუქტურის ან ფუნქციის მაგალითები მოიძებნება, რომლებიც ტექსტის შინაარსის გააზრებისა და ათ-ვისებისთვის არის საჭირო. მეორე ენის სრულყოფილი გაკვეთილი მოსწავლეს ისეთი ენის ათვისების პროცესში რთავს, რომელიც მისის განათლების პროცესისთვისაა აუცილებელი. ენის (უცხო ენის, ასევე მეორე ენის) მასწავლებლების უმრავლესობის მიზანია მოსწავლეებს მათი კომუნიკაციის უნარის განვითარებაში დაეხმარონ, რათა მათ თავიანთი თავის, თავის სიახლოვეში არსებული გარემოს შესახებ მოყოლა შეეძლოთ. ეს, რა თქმა უნდა, ძალიან მნიშვნელოვანია, მაგრამ არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ბილინგვური განათლების მეთოდში მოსწავლეებისთვის გაცილებით უფრო მნიშვნელოვანია, შეძლებისდაგვარად სწრაფად შეძლონ თავიანთი ენის ცოდნის გამოყენება სხვადასხვა შინაარსის წიგნების წა-საკითხად, მათემატიკური სავარჯიშოების შესასრულე-ბლად ან ისტორიული მოვლენების შესაფასებლად. სხვა საგნის მასწავლებელს შეუძლია მოძებნოს ალტერნატი-ული სასწავლო წიგნები, რომელთა განმარტებებიც უფრო შეესაბამება მეორე ენის ათვისების პროცესში მე-ოფ მოსწავლეებს. მასწავლებელს, ასევე, შეუძლია უკვე არსებული ტექსტების მოსწავლის ენის ცოდნის დონის შესაბამისად გადაკეთება.

ბეჭდური მასალის ადაპტირება

თუ გაკვეთილის მიზანია ახალი თემის შესახებ ინფორმაციის მიწოდება მეორე ენის მოსწავლის პროცეს-ში მყოფი მოსწავლეებისათვის, მაშინ ძალიან მნიშვნე-ლოვანია მასალის წინასწარ მომზადება, რომელიც მოს-წავლისთვის ადვილად აღსაქმელი იქნება. ერთ-ერთი მიდგომაა: პირველ რიგში ძალიან მარტივად აღსაქმელი მასალის მომზადება ახალი თემის სასწავლებლად, ხოლო შემდეგ გაკვეთილებზე ენობრივი მრავალფეროვნების თანდათანობითი ზრდა. ლექსიკური ერთობლიობის უკვე ათვისებულ მასალას მიემატოს კიდევ ახალი, მანამ, სანამ თემა სრულად იქნება ათვისებული. ადაპტირების თუ საკუთარი მასალის შექმნის დროს მასწავლებელმა რამ-დენიმე პირობა უნდა გაითვალისწინოს:

- წერეთ კონკრეტულად, აბსტრაქტული, მხატ-ვრული ენის გამოყენების გარეშე;
- დაიცავით ლოგიკური თანმიმდევრობა;
- წერეთ ნათელი და მარტივი ენით, რთული განმარტებები მოკლედ ჩამოაყალიბეთ და პრიმ-იტულიად დაანაწილეთ, შემდგომ მიუთითეთ ურთიერთკავშირზე;
- არ გამოიყენოთ გრძელი წინადადებები;
- თავი აარიდეთ რთულ სიტყვებს ან განმარტეთ ისინი.

როგორ დავეხმაროთ მოსწავლეს, მოერგოს გაკვეთილს

იმის შესაბამისად, თუ განათლების რომელი პრო-გრამა აირჩიეს ამა თუ იმ ეროვნული უმცირესობის სკოლაში, მოსწავლეებს ყოველწლიურად ეზრდებათ იმ სასწავლო საგნების რაოდენობა, რომელებიც მეორე ენაზე ისწავლება.

მეორე ენაზე სხვა საგნების მასალის სწავლის დაწყებისას, შესაძლოა, მოსწავლეს შეექმნას სირთულეები და გაუჭირდეს გაკვეთილის მსვლელობის დროს საგაკვეთილო პროცესთან მორგება; ვერ გაარკვიოს, თუ რა დავალებები უნდა შეასრულოს თითოეული გაკვეთილის განმავლობაში. მეორე ენისა და სხვა საგნების მასწავლებლებმა ერთმანეთში უნდა შეათანხმონ გაკვეთილის მიმდინარეობის გეგმა, რათა მოსწავლეებს ზედმეტი სტრესული სიტუაციები არ შეექმნათ, კარგი იქნებოდა გაკვეთილებზე რამე გარკვეული რიტმის შენ-არჩუნება მოხერხდეს. მოსწავლეებს საგრძნობლად გაუ-მარტივებოდათ სასწავლო სიტუაცია, თუ წინასწარ ეცოდინებოდათ, რა სახის დავალება ექნებათ შესასრულებელი.

აცნობეთ გაკვეთილის მიზნების შესახებ

ძალიან მნიშვნელოვანია მიზნები დაფაზე დაწ-ეროთ და გაკვეთილის დასაწყისში ხმამაღლა დაასახელოთ. სასარგებლო იქნება, ასევე, იმის განმარტე-ბა, რომ ეს გაკვეთილი წინა და შემდეგ გაკვეთილებთან მჭიდრო კავშირშია.

წერეთ გარკვევით

მასწავლებელს უნდა ახსოვდეს, რომ მოს-წავლეების ენის ცოდნის დონე განსხვავდება მისი ცოდ-ნისგან და, მაგალითად, სლავური ანბანის ასოები გან-სხვავდება ლათინური ანბანის ასოებისგან.

შეიმუშავეთ და შეინარჩუნეთ რაიმე გარკვეული თანმიმდევრობა გაკვეთილებზე

თანმიმდევრობა მოსწავლეებს დაეხმარება იმის დადგენაში, თუ რა იქნება შემდგომ (მაგალითად, და-ვლების სახეობის, სწავლის სახეობის). ასევე, ეს დაეხმარება გაკვეთილის თანმიმდევრობის გარკვევაში, მიუხედავად ენობრივი სირთულეებისა.

შეადგინეთ სასწავლო პროცესის აღწერა

სანამ მოსწავლეები რაიმე სამუშაოს შესრულებას შეუდგებოდნენ, მასწავლებელმა მათ სავარჯიშოს სრული აღწერა უნდა გააცნოს. ამის შემდეგ მასწავლებელს შეუ-ძლია მოსწავლეებს მისცეს უფლება, ეს დავალება საფეხურებად თავად შეასრულონ. ეს ხერხი გან-საკუთრებით მათემატიკისა და სხვა ზუსტი მეცნიერე-ბების სავარჯიშოების შესრულებისთვისაა ხელსაყრელი.

გაკვეთილის ცალკეულ ნაწილებს გაუკეთეთ დასკვნები

მასწავლებელი უნდა:

- ეცადოს ვიზუალური აღწერილობა შექმნას სქემებითა და გრაფიკებით;
- ზოგიერთი მნიშვნელოვანი საკითხი მეორედ განმარტოს, ინფორმაციის სხვა წყაროების გამოყენებით;
- მისცეს მოსწავლეებს უფლება, თავად გააკეთონ ზეპირი დასკვნები;

სწავლების გააზრებული სტილი

მნიშვნელოვანია, რომ მოსწავლეებს თანამშრომ-ლობისთვის და კლასში სამუშაოდ ურთიერთკავშირისთვის წინაპირობა შევუქმნათ. მიზანშე-წონილი არ არის, რომ მასწავლებელმა მხოლოდ ლექცი-ის ფორმატი გამოიყენოს, ანუ, თვითონ ილაპარაკოს ბევრი; სწორი მიდგომაა, მოსწავლეების დამოუკიდებელ, წყვილებში ან ჯგუფებში სამუშაოს გაუკეთოს ორ-განიზება. მან პირადი მაგალითით უნდა აჩვენოს მოს-წავლეებს ენის სწორად გამოყენების ხერხები, თუმცა მოსწავლეების შეცდომებისადმი ტოლერანტული უნდა იყოს.

გამოიყენეთ მოსწავლეზე ორიენტირებული მიდგომა, რათა აღზარდოთ მათში სწავლის უნარ-ჩვევა.

მასწავლებელი უნდა იქცეს წამქეზებლად და მის-ცეს მოსწავლეებს საშუალება, საკუთარ სწავლაზე თვი-თონ აიღონ პასუხისმგებლობა. გაკვეთილზე მუშაობის დაგეგმვისას ყურადღება უნდა მიექცეს იმას, რომ მოს-წავლეები აქტიურად უნდა იყვნენ ჩართულნი გაკვეთი-ლის ყველა მონაკვეთში. ამ შემთხვევაში მოსწავლეები კარგად აითვისებენ როგორც მასალას, ასევე, გაი-უმჯობესებენ ენის ცოდნას. მასწავლებელმა ხელოვნურად უნდა შექმნას სიტუაციები, რომლებშიც მოსწავლეებს შესაძლებლობა მიეცემათ, საგნის შესაბამისი ლექსიკა გამოიყენონ და საგნობრივი შინაარსის შესახებ სა-კითხებზე ისაუბრონ, ასევე, წერილობით გამოთქვან აზრი ლატვიურ ენაზე.

მასწავლებლის მოვალეობა ბილინგვური სწავლების პროცესში და, საერთოდ, თანამედროვე სკოლაში, არ არის მხოლოდ მისი საგნის მასალის რაც შეიძლება მეტის სწავლება, არამედ გამოუმუშავოს მოს-წავლეს სწავლის უნარი და სწავლის პროცესის ინიცია-ტორად აქციოს.

შეამცირეთ ის დრო, როცა გაკვეთილზე მასწავლებელი საუბრობს

მნიშვნელოვანია დროის იმ მონაკვეთის გაზრდა, როდესაც გაკვეთილზე მოსწავლე საუბრობს სასწავლო საგნის შინაარსის შესახებ. მიეცით მოსწავლეებს საშუ-ალება, გაკვეთილზე მეტი ილაპარაკონ! დისციპლინის პრობლემებზე ლაპარაკის ნაცვლად, წარმართეთ ეს საუბარი ისე, რომ იგი სასწავლო საგნის მასალის ათ-ვისებას ემსახურებოდეს! მზად იყავით მასალის სხვა სიტყვებით ხელმეორედ მოყოლისთვის, თუ მოწაფემ პირველ ჯერზე მასალა ვერ გაიაზრა.

გაზარდეთ კითხვების რაოდენობა

კითხვები მოსწავლის აზროვნების უნარს უნდა ავითარებდეს. მოსწავლის ფიქრის უნარის გასა-ვარჯიშებლად არ არის საჭირო რთული ენობრივი მოდ-ელების გამოყენება. მაგალითად, მოვლენების თანმიმ-დევრობის წარმოდგენაში დასახმარებლად შეგიძლიათ მოსწავლეებს წაუკითხოთ მოთხრობის სათაური და ჰკითხოთ: `როგორ ფიქრობთ, რის შესახებ არის ეს მოთხრობა?` მასწავლებელმა ნაბიჯ-ნაბიჯ უნდა განავი-თაროს მოსწავლის კრიტიკული აზროვნების უნარი.

გაიაზრეთ, რომ მოსწავლეებს გრამატიკული შეცდომები აუცილებლად ექნებათ

ენის ათვისების პროცესში მოსწავლეები საუ-ბრისას შეცდომებს უშვებენ. ეს ბუნებრივი მოვლენაა. ბილინგვალი მასწავლებელი დარწმუნებული უნდა იყოს, რომ მოსწავლეებს ესმით ინფორმაცია და არ უნდა მი-აქციოს გადაჭარბებით დიდი ყურადღება გრამატიკის ასპექტებს. როცა შესაძლებელია, რა თქმა უნდა, სწორი ფორმა უნდა შევთავაზოთ, მაგრამ მთავარი როლი ენის სწორად გამოყენების ათვისებაში ლატვიურის, როგორც მეორე ენის, მასწავლებელს უჭირავს.

სწავლება კლასში, რომელშიც მოსწავლეებს ენის ცოდნის სხვადასხვა დონე აქვთ

საკმაოდ ხშირად მასწავლებელს მუშაობა უწევს კლასში, რომელშიც მოსწავლეებს ენის ცოდნის სხვადასხვა დონე აქვთ. არსებობს მრავალი ხეხი, რომ-ლებიც ამგვარ სიტუაციებში დაგეხმარებათ.

გამოიყენეთ კოოპერატიული სწავლების ხერხები

ეს მეთოდი მრავალფეროვანი და ინდივიდუალური სწავლების სტილისთვისაა გათვალისწინებული და მოს-წავლეებს სოციალიზაციის პროცესში ეხმარება. წყ-ვილებსა და ჯგუფებში მუშაობა მოსწავლეების თანამშრომლობას უწყობს ხელს და ამცირებს ბევრი მოსწავლის შიშს, რომ მას მოუწევს კლასის წინაშე მარ-ტო დგომა. ჯგუფებში მუშაობის ფორმის არჩევის შემ-თხვევაში მნიშვნელოვანია, რომ თითოეულ მოწაფეს ჰქონდეს თავისი დავალება, რომლის შესრულების უნარ-იც შესწევს და საერთო საქმეში საკუთარი წვლილი შეიტანოს (მაგალითად, ჩამწერი, საბოლოო დასკვნის შემდგენელი, ილუსტრატორი, მასალის მომგროვებელი, მაცნე). მნიშვნელოვანია ჯგუფების ისე შედგენა, რომ ჯგუფში ენის ცოდნის სხვადასხვა დონის მატარებელი ბავშვები შედიოდნენ.

დაგეგმეთ გაკვეთილი ისე, რომ მოსწავლეებმა ახალი ინფორმაცია თავადვე აღმოაჩინონ

აირჩიეთ აქტივობები, რომლებიც მოსწავლეებს დაეხმარება, თავად აღმოაჩინონ ახალი ინფორმაცია, მასწავლებელს მხოლოდ გეზის მიმცემის როლი აქვს! მასწავლებელი ეხმარება ინფორმაციის ორგანიზებაში და ზოგჯერ მოსწავლეებს შესასრულებელი მოქმედებების

თანმიმდევრობას უგეგმავს. ჯგუფებში ან ინდივიდუალურად მუშაობის დროს მოსწავლეები შედეგებს აღწევენ. მაგალითად: მათემატიკაში პრობლემის გადაწყვეტა ან ბუნებისმცოდნეობაში ექსპერიმენტების ჩატარება. ბუნების ან სოციალურ მეცნიერებათა გაკვეთილებზე ძალიან წამატებულად შეიძლება იმ ხერხების გამოყენება, რომ-ლებშიც მოსწავლეები პროექტის მეთოდით იკვლევენ თავისივე არჩეულ თემას. მასწავლებელი მოქმედებს როგორც კოორდინატორი. მოსწავლე განსაზღვრავს პრობლემას, ეძებს მის მიზეზებს, ატარებს კვლევებს ან ექსპერიმენტს და პრობლემის გადაწყვეტის გზებს ეძებს. ენის ცოდნის დონე, აზრის გასაგებად გამოთქმის უნარი და პროექტის შემუშავების პროცესში სხვების აზრის გაგება იძენს კონკრეტულ პრაქტიკულ მნიშვნელობას. ამ დროს შესაძლებელია ლატვიურის, როგორც ინფორმაციის-ის მოგროვების, მონაცემთა დამუშავების, არგუმენტ-ტირების საშუალებად გამოყენება.

გამოიყენეთ აქტივობები, რომლებშიც მოს-წავლეებისთვის ნაკლები ინფორმაციის მოძიება იქნება სჭირო.

ამ აქტივობებს მიეკუთვნება როლური თამაშები, სიტუაციური, კითხვა-პასუხების სავარჯიშოები, პრობლემების გადაწყვეტა. თითოეულ მოსწავლეს (კლას-ში ან ჯგუფში) აქვს ერთი ან ორი ინფორმაციის ფრაგ-მენტი, რომლებიც სავარჯიშოს შესასრულებლად არის აუცილებელი, მაგრამ არ არის საჭირო ინფორმაციის სრულად მიწოდება. მოსწავლეებმა ერთად უნდა იმუშაონ, უნდა გაცვალონ ინფორმაცია. ამ ხერხით მათი მეტყველების და აზროვნების უნარის გავარჯიშება და ენის დონის გაუმჯობესება შეიძლება.

მოსწავლეების მოტივირება და მხარდაჭერა

მოსწავლეები, რომელთაც ლატვიური ენის ათ-ვისებაში აქვთ სირთულეები, თავს დაუცველად გრძნობენ სხვა სასწავლო საგნების გაკვეთილებზე, რომლებიც ლატვიურ ენაზე ტარდება, რადგანაც მათ არ აქვთ თემის საკმარისი ცოდნა. მასწავლებელმა სამუშაო ისე უნდა დაგეგმოს, რომ ასეთ მოწაფეებს დახმარებისა და მხარდაჭერის გაწევა იყოს შესაძლებელი.

დაეხმარეთ მოსწავლეებს `სიტყვათა ქსელი` (სემანტიკ ხეხინგ) გამოყენებით

`ქსელი` ხშირად გამოიყენება როგორც წერის წინა აქტივობა; ასევე, ეს ბრწყინვალე სავარჯიშოა ახ-ალი თემის განხილვის ან წაკითხვის წინ. იგი ეხმარება მოსწავლეებს აზრების მოკრეფაში და ინფორმაციის დალაგებაში. მოსწავლეებს (მასწავლებლის დახმარებით, ან მის გარეშე), პირველ რიგში, შეუძლიათ ჩამოწერონ თარიღები, ტერმინები, ცნებები თანმიმდევრობის გარეშე და ქსელი მხოლოდ შემდგომ შეადგინონ, ან სულაც თავიდანვე ასე დაიწყონ, ასოციაციებისა და აზრების ცხრილების შექმნით.

შემდეგ მოსწავლეებს `ქსელის` გამოყენება შეუ-ძლიათ შესაბამის თემაზე საუბრის ან წერის დროს. ეს დაეხმარებათ ჩამოთვლილი კატეგორიების გამოყენებაში, აზრის გამოთქმის თხრობის ფორმაში.

სასწავლო მასალა თვალსაჩინო გახადეთ

ენის სწავლების გაკვეთილებზე ხშირად გამ-ოიყენება სხვადასხვა საგანი, ილუსტრაცია, რუკა, ფოტოსურათი, მაგრამ ზოგჯერ, არც თუ ისე ხშირად, სხვა საგნების გაკვეთილებზეც იყენებენ. თვალსაჩინოება უზრუნველყოფს მოსწავლეების მიერ სასწავლო საგნის მასალის სწრაფად გაცნობას. ამ დამხმარე საშუალებების გამოყენების დროს მოსწავლეების მიერ სასწავლო მა-სალის ათვისების უნარი აღარ არის დამოკიდებული მხოლოდ მათი ენის ცოდნის დონეზე.

დაყავით მოსწავლეები პატარა ჯგუფებად, შემდეგ ისევ გააერთიანეთ ყველა ერთად

მასწავლებელს შეუძლია გაკვეთილის თემა დაასახელოს და სთხოვოს მოსწავლეების ჯგუფს, დაწ-ეროს, თუ რა იციან უკვე მის შესახებ. ცოტა ხნის შემდეგ ყველა ისევ ერთიანდება და ერთ-ერთი მოსწავლე თითოეული ჯგუფიდან ჩაწერილ ინფორმაციას უყვება მთელს კლასს.

თემის ათვისების პროცესში ჩართეთ მოსმენის აქტივობები

თემის მასალის შესაბამისი მასალის მოსმენა მოს-წავლეებს საშუალებას მისცემს, განეწყონ თემაში ჩაღრმავებისთვის. ამის უზრუნველსაყოფად მოსწავლეებს შეიძლება რაიმე სიმღერა, ლექსი ან თუნდაც მოკლე მოთხრობა შესთავაზოთ და ამის შესახებ გაუჩინოთ მო-ტივაცია, რომ მოკლედ ისაუბრონ ამ საკითხზე.

ჩართეთ გაკვეთილში მოსწავლის გამო-ცდილების შესახებ საუბარი

რაიმე ახალი თემის გაცნობის დროს წააქეზეთ მოსწავლეები, გაბედონ და გაუზიარონ ერთმანეთს ცოდნა, რომელიც მათ უკვე აქვთ ამ თემის შესახებ. შეს-თავაზეთ რეალური, ცხოვრებისეული მაგალითების გახ-სება და პირადი გამოცდილების ურთიერთგაზიარება.

მეორე ენის სწავლების ტრადიციული ხერხების გამოყენება სხვა სასწავლო საგნების მასალის ასათვისებლად

მეორე ენის მასწავლებლებს რაიმე კონკრეტული შინაარსის სწავლების დროს და სხვა საგნების მასწავლებლებს, როცა ისინი თავის საგნის ლატვიურ ენაზე სწავლებაზე გადადიან, მეორე ენის სწავლებისთვის შემდეგი რჩევების გამოყენება შეუძლიათ:

- ✓ გრაფიკები, რუკები, დიაგრამები, ფოტოსურათები გაზეთებიდან და ჟურნალებიდან - უზრუნ-ველყოფს მოსწავლეებს არავერბალური ინფორ-მაციით და მათი გამოყენება გამოსადეგია სწავლების სხვადასხვა სტილში.
- ✓ რაიმე ექსპერიმენტის დემონსტრირება მასწავლებელს აძლევს შესაძლებლობას, სიტყვების მნიშვნელობა განუმარტოს მოს-წავლეებს მათი თარგმნის გარეშე. რაიმე

მოქმედების შესრულების დროს მასწავლებელი მოსწავლეებს რაიმე ახალი სიტყვის (გან-საკუთრებით - ზმნების) მნიშვნელობასაც თვალსაჩინოდ აჩვენებს.

- ✓ სკოლის კუთვნილებაში არსებული ვიდეომა-სალის გამოყენების გზით შეეცადეთ საგნის შინაარსის გადმოცემის ხერხების გაუმჯობესებას! სანამ მოსწავლეებს ფილმს აჩვენებდეთ, რაღა თქმა უნდა, იგი უნდა ნახოს მასწავლებელმა, რათა წინასწარ განსაზღვროს შესაძლებელი ენობრივი სირთულეები, ასევე, რათა თავი აარიდოს ზედმეტად ვრცელ მასალას, რამაც შესაძლოა კონკრეტული შინაარსის აღქმა გაართულოს.
- ✓ მასწავლებლებმა სასწავლო საგნის სწავლება ისე უნდა დაგეგმონ, რომ მოსწავლეებს მიეცეთ შესა-ძლებლობა, მონაწილეობა მიიღონ როლურ თა-მაშებში, ლაბორატორიულ ექსპერიმენტებში, ხატვაში, რაიმე პრაქტიკული სამუშაოს შესრულებაში.
- ✓ ენის მასწავლებლები თავიანთ[^]სამუშაოში ხშირად იყენებენ მუსიკას. ეს მოსწავლეებს მო-ტივაციას უჩენს, სწორედ აითვისონ ინტონაცია და გამოთქმა. მუსიკის გამოყენება შეიძლება, ასევე, სხვა საგნების სწავლების პროცესში. რა თქმა უნდა, შესაძლოა უფროსი კლასების მოს-წავლეებს არ მოეწონოთ კლასში ხმამაღლა სიმ-ღერა, მაგრამ მათ შესაძლოა შესთავაზოთ სიმ-ღერის მოსმენა და შემდეგ მასთან დაკავშირებუ-ლი მოქმედების შესრულება.

სხვა სასწავლო საგნების შინაარსის ასათ-ვისებლად მეორე ენის სწავლების ხერხების გამოყენების იდეები მასწავლებლებს შეუძლიათ მოიძიონ LVAVP-ის გამოცემულ წიგნში `ლატვიური ენის, როგორც მეორე ენის, სწავლების მეთოდური სამაგიდო წიგნი`.

დასკვნა

სამუშაოს დაგეგმვის დროს მასწავლებელმა სასწავლო მასალის შინაარსი სახელმწიფო სტანდარტების შესაბამისად უნდა აირჩიოს და გაკვეთილებზე დასახოს კონკრეტული და მიღწევადი მიზნები და დავალებები. სასწავლო მასალის სწავლების პროცესში გათვალისწინებული უნდა იყოს მასალის მიწოდება მარტივიდან რთულისკენ გადასვლით. მასწავლებელი უნდა ეყრდნობოდეს მოსწავლეების უკვე არსებულ ცოდნას როგორც ენის, ასევე სხვა სასწავლო საგნებისა. უნდა აირჩეს თანამშრომლობაზე მიმართული მეთოდები, ასევე, უზრუნველყოფილი უნდა იყოს სხვადასხვა საგანს შორის კავშირი მასწავლებლებს შო-რის თანამშრომლობის გზით.

მოსწავლეებს რომ ცოდნის მიღების მოტივაცია გაუჩნდეთ, სწავლება დადებით, თავისუფალ და ძალ-დატანების გარეშე ატმოსფეროში უნდა მიმდინარეობდეს. თავად მასწავლებელი პოზიტიურად უნდა იყოს განწყო-ბილი და საბოლოო შედეგით დაინტერესებული. იგი მზად უნდა იყოს, წააქეზოს, დაეხმაროს, მოტივაცია გაუზარდოს და დააფასოს მოსწავლე. კლასში

შექმნილი გარემო ხელს უნდა უწყობდეს მოსწავლის თავდაჯერების განვითარებას, ასევე, განწყობას უქმნიდეს, რომ სწავლების პროცესი პოზიტიური პროცესია. ეს შეიცავს ურთიერთპატივისცემას სრული გაგებით, როგორც მასწავლებელსა და მოსწავლეებს შორის, ასევე მოსწავლეებს შორის.

საგნობრივი შინაარსის წარმატებით ათვისებისთვის უნდა მომზადდეს შესაბამისი თვალსაჩინოებები, ადვილად აღსაქმელი ტექსტობრივი მასალები, უნდა გამოვიყენოთ თანამედროვე ტექნიკური საშუალებები. უნდა გამოვიყენებოდეს და მოსწავლეებს უნდა შევთავაზოთ ინფორმაციის მოძიების მრავალფეროვანი წყარო.

მოსწავლეების ნამუშევრების შეფასების სხვადასხვა ფორმა უნდა გამოვიყენოთ, რაც უზრუნველყოფს პროგრესს როგორც ენის ათვისების პროცესში, ასევე სხვა საგნების შესწავლის პროცესში.

ილვა იევინა, საგნობრივი შინაარსისა და სწავლების ენის ათვისების ინტეგრირება გაკვეთილზე - კრებულიდან: „ბილინგვური განათლება; სამაგიდო წიგნი მასწავლებლებისათვის“ - სამოქალაქო ინტეგრაციისა და ეროვნებათშორისი ურთიერთობების ცენტრის ქართულენოვანი გამოცემა (2009); გვ 83-97.